

**UNIVERSITATEA DE NORD
FACULTATEA DE LITERE
CATEDRA DE FILOSOFIE
MASTER DREPTURILE OMULUI**

**DREPTURILE OMULUI –
CONCEPTUL DREPTULUI NATURAL ȘI ETAPA
MODERNĂ A DREPTURILOR OMULUI**

Coordonator:

Prof.univ.dr. Daniela DUNCA

Autor:

Stoica Călin Bogdan

BAIA MARE

2010

**DREPTURILE OMULUI –
CONCEPTUL DREPTULUI NATURAL ȘI ETAPA
MODERNĂ A DREPTURILOR OMULUI**

Coordonator:

Prof.univ.dr. Daniela DUNCA

Autor:

Stoica Călin Bogdan

BAIA MARE

2010

2

DREPTURILE OMULUI – CONCEPTUL DREPTULUI NATURAL ȘI ETAPA MODERNĂ A DREPTURILOR OMULUI

Deși problematica “Drepturile Omului” pare să fie o chestiune specifică secolului XX, ea nu este totuși absolut nouă în istoria umanității. Ideea de “drepturi ale omului” își are rădăcinile încă în cele mai vechi timpuri cum ar fi anul 300 î.Hr. în filosofia istorică greco-romană întemeiată de Zenon. Acesta contura ideea că fiecare individ este îndreptățit să pretindă recunoașterea propriei sale demnități și respectarea lui ca persoană. În ceea ce privește expresia garantării libertăților, primul document relevant îl constituie Magna Charta Libertatum din 1215, prin care nobilimea engleză a reușit să impună respectarea privilegiilor ei de către rege. A fost urmată de alte documente ca: “Petition of Rights” (1628) și “Habeas Corpus Acte” (1679) în Anglia, care urmăreau îngrădirea absolutismului monarhic și afirmarea libertății individului iar în S.U.A. de “Bill of Rights” (Virginia 1776) și Declarația de independență a S.U.A. de la 4 iulie 1776.

Aceste documente se bazează pe concepțiile filosofice privind libertatea personală și libertatea politică a filosofilor englezi moderni. Revoluția franceză de la 1789 a propus un alt document important: Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului. Însă cele mai importante documente au apărut în perioada post-belică, ca expresie a voinței naționale de apărare a drepturilor omului:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (ONU - 10 dec. 1948) .
- Convenția privind prevenirea și pedepsirea genocidului (9 dec. 1948) .
- Convenția Europeană privind protecția drepturilor omului și apărarea libertăților fundamentale (4. nov. 1950) cu Protocolul adițional din 20 martie 1952. .
- Pactul internațional privind drepturile cetățenești și politice (19. dec. 1966)
- Documente finale ale Conferinței de la Helsinki (1. aug. 1975)

Una dintre cele mai importante realizări ale Consiliului Europei este Convenția Europeană a Drepturilor Omului¹. Acest tratat internațional definește drepturile și libertățile inalienabile ale fiecăruia dintre noi și obligă statele la garantarea acestor drepturi pentru fiecare dintre cetățenii lor. Mai mult, el instituie un sistem internațional de protecție: statele și (în anumite condiții) persoanele particulare pot sesiza instituțiile de la Strasbourg în cazul violării Convenției.

De la stoicii greci încoace, omenirea n-a încetat să trudească pentru a formula ceea ce azi numim drepturile individului. La început, strădaniile au fost mai curând filosofice. Mai târziu, celebrele Habeas Corpus și Bill of Rights (1679, 1689 - în Marea Britanie), Declarația de independență a Statelor Unite (1776) și, mai ales, Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului (1789) au făcut, cu adevărat, istorie. Istorie, însă, mai ales la scara națională. Ororile săvârșite în cel de-al doilea război mondial au convins totuși, omenirea, că trebuie să facă, împreună, ceva. Dreptul unui stat (suveran) de a dispune cum pofteste de propriii cetățeni a început să fie pus sub semnul îndoielii: regimurile care și-au tratat barbar "supușii" se dovediseră, prea adesea, periculoase pentru alte țări și pentru pacea mondială.

Astfel a fost concepută, în 1948, Declarația Universală ce formula drepturile universale și indivizibile ale persoanei umane, un ideal conceput pentru întreaga omenire drept baza și cadru pentru toate progresele plănuite pentru mai târziu². Declarația este un cod complet al demnității umane: dreptul la viață, la libertate, la libertatea de conștiință și de exprimare, prezumția de nevinovație, interzicerea torturii, dreptul la libera circulație, dar și dreptul la un trai decent, la muncă, la educație, la concedii plătite și asistență medicală.

Declarația Universală și-a dovedit, decenii la rând, totala neputință a durat două decenii pentru formularea pacturilor privind drepturile politice, civile, economice, sociale și culturale și aproape 30 de ani pentru ratificarea lor³. Abia în anii '70, ONU a fost autorizată să cerceteze (mai întâi, cu "discreție") încălcările flagrante și persistente ale drepturilor omului. Mai aspru cu cei mici (Cuba, de pildă) și blând cu cei mari (China), Comitetul pentru drepturile omului și alte organisme au început totuși să-și întred în pîine. De pedepsit, însă, crimele împotriva umanității, genocidurile s.a.m.d. n-au fost pedepsite decenii la rând după Nurenberg, deși lumea a cunoscut de atunci peste 100 de conflicte sângeroase în care primele victime au fost civili

---

¹ Alexandru Vălimărescu, *Tratat de enciclopedia dreptului*, Editura LUMINA LEX, București, 1999, p 8.

² Constantin STROE, *Reflecții filosofice asupra dreptului*, Editura LUMINA LEX, București, 1998, p. 123

³ Elena-Mihaela FODOR, *Norma juridică parte integrantă a normelor sociale*, Ed. ARGONAUT, ClujNapoca, 2003, p 55

nevinovați. Ar fi nedrept, însă, să fie trecut sub tăcere ceea ce s-a realizat totuși, efectiv, în acea vreme, în privința drepturilor omului. Dojana Comitetelor ONU a avut un oarecare efect mai ales în țările cele mai democratice: Olanda și Canada și-au modificat legislațiile, Japonia a îmbunătățit situația prizonierilor. America a fost săpunită zdravăn - dar cu mai puțin succes - pentru abuzuri ale poliției sau menținerea pedepsei cu moartea.

Mult mai eficient s-a dovedit, însă, un organism regional - cel mai celebru dintre toate - Consiliul European. Înființat în 1953 și înzestrat cu o Curte pentru drepturile omului (Strasbourg), faimosul Consiliu a impus numeroase puneri la punct legislative în Germania, Franța, Marea Britanie sau Austria. Încheierea războiului rece părea să pună capăt epocii în care progresele în privința drepturilor omului erau rezervate "premiștilor". Optimismul dezlănțuit după căderea Zidului din Berlin a fost doar în parte îndreptățit. Secolul XX a continuat să-și etaleze atrocitățile: genocid în Ruanda, purificarea etnică în Bosnia, măceluri și torturi în Somalia, Cecenia sau Sri Lanka. Disparația marilor confruntări ideologice n-a făcut comunitatea internațională cu mult mai obiectivă în condamnarea celor mai grave încălcări ale drepturilor omului. Interesele militare și economice au trecut, mai departe, înaintea celor morale în înfierarea "selectivă" a regimurilor vinovate și disculparea prea grabită a altora⁴.

Sfârșitul războiului rece a prilejuit, însă, o nouă revoluție dacă nu în legislația internațională, cel puțin în interpretarea acesteia. Parafrazând celebra formulă a "suveranității limitate", inventată de Brejnev, am putea spune că anii '90 au adus la rampă "suveranitatea condiționată". "Neamestecul în treburile interne" a încetat să mai fie un scut impenetrabil. Pe de o parte, pentru curmarea unor catastrofe umanitare au avut loc intervenții armate (riscante, mult discutate și, uneori, cu eficiență îndoielnică) în nordul Irakului, Somalia, Ruanda și Bosnia.

Pe de altă parte, în '93, respectiv '94, prin decizia Consiliului de Securitate, au fost instituite două Tribunale internaționale pentru fosta Iugoslavie și Ruanda, însărcinate să judece autorii crimelor împotriva umanității și ai genocidului. Mulți juristi și politicieni cu greutate ai sfârșitului de secol sunt convinși că atât crimele de război cât și cele împotriva umanității intră sub jurisdicția internațională, oriunde s-ar petrece și oricine le-ar săvârși. În numele acestei convingeri, și generalul Pinochet asteaptă, acum, verdictul autorităților britanice și riscă să fie primul dintr-un lung șir de dictatori sud-americani extradat și judecat pentru crimele, torturile și "disparațiile"⁵ petrecute în vremea regimului militar.

---

⁴ Ibidem

⁵ <http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/a-murit-augusto-pinochet~ni46h1>

"Cazul Pinochet" a încins spiritele la Santiago și nu numai⁶. Mulți se întrebă deja: după ce tribunalul de la Haga vrea cu înverșunare capul lui Karadjici, după bătălia pentru judecarea fostului dictator chilian, cine urmează din rândurile "marilor șefi"? "Dreptul la ingerință" și aducerea în fața tribunalelor internaționale a celor suspectați de crime împotriva umanității stârnește controverse aprinse. Sunt contestate autoritatea acestor tribunale, coerența și gradul de acoperire a legislației internaționale, amestecul geo-politic în "punerea pe rol" a proceselor și formularea verdictelor. Mai mult, continuă - mai aprige ca oricând - acuzațiile ca "noua ordine juridică internațională" nu este altceva decât o formă de imperialism al democrației liberale din statele prospere occidentale împotriva altor culturi care au cu totul alte valori, incompatibile cu aceasta (valori asiatice, de pildă, sau cele ale fundamentalistilor islamici). Există, poate, câte un sâmbure de adevăr în mai toate aceste contestații și acuzații. Dar nu-i mai puțin adevărat că există nu doar fundamentalism, ci și moderație - și încă bine reprezentată - în toate culturile ne-occidentale. Ca și în 1948, când propunerile pentru Declarația Universală au fost surprinzător de asemanătoare indiferent din ce cultură sau sistem social au provenit, exista mai multe lucruri care leagă diferite culturi decât cele care le fac ireconciliabile. Nici budiștii, nici musulmanii moderati și nici măcar fundamentalistii nu și-au exprimat, în fond, solidaritatea cu Pol Pot⁷, unul dintre cei mai mari criminali ai tuturor timpurilor, care s-a bucurat de imunitate până la sfârșitul zilelor după ce regimul său a masacrat o treime din populația Cambodgiei.

Un amestec cu geometrie variabilă de critici, monitorizare, proteste diplomatice, sancțiuni, compromisuri, demagogie și gafe istorice împinge totuși - lent, ezitant dar constant - drepturile omului în avanscena vieții internaționale⁸. Influența acestora asupra problemelor globale rămâne, totuși, destul de neînsemnată. Ca întotdeauna în ultima jumătate de secol, acțiunea guvernelor e dictată în primul rând de interese economice și militare iar cancelariile acuză vehement și trec la fapte sau tac mult mai mult după calcule egoiste decât după norme morale (sau legale) universale. Cel mai adesea "principialitatea" guvernelor în acest domeniu este rezultatul fie al presiunii opiniei publice interne, fie al comunității internaționale. Organizațiile neguvernamentale - între care cea mai faimoasă și "internaționalizată" este Amnesty International - sunt, probabil, în mod firesc, militanții cei mai statornici și mai activi ai drepturilor omului.

Bâlbâielile și progresele lente ale punerii în aplicare ale drepturilor omului în lumea largă explică poate, măcar în parte, relativa apatie care încă stăruie, în această privință, în

---

⁶ <http://www.youtube.com/watch?v=wjM4DyzQu4Y>.

⁷ http://ro.wikipedia.org/wiki/Pol_Pot

⁸ Eugeniu SPERANȚIA, *Filosofia dreptului*, "Cartea Românească din Cluj", Sibiu, 1944, p. 71.

rândul opiniei publice. Jocurile cinice ale puterilor mai mari sau mai mici care au drept paravan Declarația Universală stârnesc și ele, adesea, lehamite. Dar dacă astăzi drepturile omului înflăcărează prea puțin oamenii din multe țări ale lumii, explicația de capetenie constă, mai curând, în faptul că o anumită parte a prevederilor Declarației Universale sunt, pentru mai bine de o jumătate din omenire, inaccesibile. Educația, sănătatea, dreptul la o existență decentă - acele drepturi care nu se pot obține în tribunale, fie ele internaționale - rămân doar o aspirație pentru miliarde de oameni. Comunismul a făcut, fariseic, caz de ele, fără ca subiecții săi să se bucure în fapt de asemenea prevederi ale Declarației de acum 50 de ani. Azi, aceste drepturi pot fi evocate fără suspiciuni ideologice.

Însuși Pierre San., secretarul general al Amnesty International atrage atenția că "modernizarea în marș forțat a unor țări în curs de dezvoltare din America Latină, Asia și Europa de Est se face, adesea, în disprețul celor mai elementare drepturi ale populației defavorizate". În multe regiuni ale lumii, dramele iau naștere din cauza imploziilor structurilor statului, care eliberează toate formele ancestrale de ură între grupuri umane și lasă să se dezlănțuie crima organizată. Să nu uităm niciodată că, în sintagma Statul de drept, primul cuvânt este Statul".

Dacă statul-dictator nu vrea, prin însăși natura sa, să-și trateze cu respect cetățenii, statul în degringoladă nu poate și nu îi mai pasă de respectarea drepturilor fundamentale ale omului⁹. Statul favorizează, de altfel, vidul care poate deschide calea statului-dictator. Și într-un caz și în celălalt, prima victimă e cetățeanul, care e agresat în loc să fie apărat și care devine prizonierul liberului arbitru al autorităților sau, după caz, al unor forțe paralele cu acestea.

REPERE ISTORICE

Doar conștiința umană va determina o lege, după care ființa umană se va bucura de drepturile și libertățile fundamentale. Pentru a putea înțelege fenomenele referitoare la apariția și evoluția conceptului drepturilor omului, trebuie să privim această dezvoltare prin prisma evenimentelor care s-au produs de-a lungul etapelor istorice parcurse de omenire. Pentru această incursiune istorică e necesar să apelăm la evoluția gândirii filozofice, procesului de cunoaștere, aptitudini ce sunt caracteristice omului, care reprezintă o ființă înzestrată cu rațiune. În acest proces vom apela la ajutorul istoriei care este știința trecutului umanității și, mai exact, la cel al istoriei obiective care este știința evenimentelor, precum și la cel al istoriei comprehensive care

---

⁹ Gheorghe C Mihai, Radu I Motica, Fundamentele dreptului, teoria și filosofia dreptului, Editura ALL, 1997, p. 131.

studiază legile generale (economice, socio-logice, politice etc.) care guvernează mișcarea generală a evoluției¹⁰.

Oamenilor, chiar de la apariția lor, conștient sau inconștient, le-a fost caracteristică tendința de a cunoaște cât mai mult, de a se realiza și de a obține cât mai multe libertăți și drepturi. Omenirea a tins să se afirme prin obținerea de cunoștințe, obținând astfel posibilitatea de a se debarasa de întunericul ne-științei, transformând cunoștințele sale în drepturi materiale. Iar în tot cursul istoric de dezvoltare a omenirii o lege era urmată de altă lege mai bună și mai completă. În fapt, deși drepturile omului sunt considerate universale, deși toți oamenii se nasc egali și se bucură de drepturi egale, nu toți au aceleași posibilități să-și reclame și să-si exercite drepturile la nivelul corespunzător, astfel exista tendința de a se crea inegalități, de a se afirma drepturile unor grupuri în dauna altora, de a exclude unele comunități de la exercitarea deplină a drepturilor omului.

Convingerea că oamenilor, în calitatea lor de oameni, li se cuvin anumite drepturi apare încă din timpurile străvechi și parcurge întreaga istorie a gândirii sociale. Încă din societățile cele mai vechi există o divizare în drepturi și obligații. Cineva avea o putere mai mare, cineva avea mai mari obligații. Există și o divizare a muncii și a bunurilor. Fiecare avea rolul sau în comunitate. Fără îndoială că existau și legi, unele scrise, altele nescrise. Cu toate acestea, primele lucrări scrise au ajuns la noi din timpuri nu atât de vechi.

În Grecia antică la Hesiod (700 î.e.n.) în lucrarea "Munci și zile" a marelui jurist și legiuitor Solon (594 î.e.n.) au apărut primele idei privind "legalitatea naturală". La rândul lui, Pericle (490-429 î.e.n.) afirma: "Din punct de vedere al legilor, toți, fără a considera deosebiri private, se bucură de egalitate pentru accesul la demnitate; fiecare după modul cum se distinge, obține o preferință fondată pe merit, nu pe clasă."

O contribuție deosebit de importantă în apariția progresivă a concepției unui ansamblu universal și etern de reguli și valori a avut-o Platon (427-347 î.e.n.), care a stabilit o netă distincție între idei și cultură sau tradiție. Această concepție apare foarte limpede și în lucrarea lui Protagoras, unde se profesează o adevărată credință a naturii universale, comune oamenilor cu diferențiere între physis (natura) și nomos (convenție). "Voi toți care sunteți prezenți - seria Platon - vă consider pe toți ca fiind părinți, apropiați, cetățeni după natură, dacă nu chiar după lege (Physis nomos). După natură, semenul este părintele semenului, dar legea tirană a oamenilor opune naturii contrastul său.

---

¹⁰ Giorgio del Vecchio, Lecții de filosofie juridică, Ed. Europa Nova, București, p. 179.

Generalizarea gândirii din Grecia antică s-a materializat de fapt în lucrările lui Aristotel, "Etica" și "Politica". Astfel, în Politica, acesta justificând sclavia, combătea pe cei care considerau "că este contra naturii a stăpîni sclavi, căci numai prin lege devine cineva sclav ori liber". El aprecia că: "..prin natură nu se deosebesc întru nimic că orânduirea aceasta așadar, nu se întemeiază pe dreptate, ci pe violență". Ideile sale mergeau mai departe, susținînd că "natura ar năzui să creeze deosebite corpurile celor liberi de ale sclavilor, primii fiind predestinați acțiunii politice, iar cei din urmă muncii " Am putea spune ca gânditorii din Grecia antică au fost, într-un anumit mod, pionierii teoriei dreptului natural de mai tarziu.

În Roma antică, filosofii și-au pus și ei, deseori asemenea întrebări, 'găsind răspunsuri care într-o oarecare măsură reflectau același conținut de idei și concepții. Amintim aici lucrările lui Cicero (106-43 î.e.n.) "Despre Republica", "Despre regi", "Despre obligații", pe cele ale lui Titus Lucretius (99-55 î.e.n.) "Despre natura lucrurilor, precum și pe cele ale lui Seneca, toate marcate puternic de ideea dreptului uman.

Concluzia care se desprinde din ideile umaniste ale înțelepților din antichitatea greacă, ebraică etc. este aceea că ele se refereau, cu precădere, la egalitatea și libertatea oamenilor liberi, nu și a sclavilor. Filosofii antici din Egipt, Babilon, India și China au dat de asemenea, diferite explicații cu privire la ființa umană. La locul și rolul ei în societate, fapt ce demonstrează că problematica legată de om era prezentată în sistemele de drept, facîndu-se referire, în special, la puterile regilor, ale împăraților, la regulile pentru supuși.

CONCEPTUL DREPTULUI NATURAL

În secolele XVII și XVIII, raționaliștii vor pune, în mod progresiv, bazele științifice ale doctrinei drepturilor individuale ale omului, fundamentînd teoria dreptului natural definindu-l ca etern, însă nesupus unei ordine divine. "Dreptul natural - afirmă Hugo Grotius - este într-o asemenea măsură imuabil, încat nici Dumnezeu nu-l poate schimba". Stoicii greci (Poseidon, Seneca, Marc Aureliu, Epictet) au fost primii care au elaborat noțiunea unui drept natural, conform căreia legile stabilite de om sunt replici imperfecte ale unui Drept etern și imuabil aplicabil Cosmosului și ansamblului, iar legea laică nu are valoare decât dacă corespunde legii universale. Individul se consideră ca ființă umană, egală cu ceilalți într-o fraternitate umană universală¹¹. Din ideile raționaliste se va dezvolta ulterior teoria contractului social, care se

---

¹¹ Hugo Grotius, Despre dreptul războiului și al păcii, Editura științifică și enciclopedică, 1964, p 23.

fondează pe principiul presupus irefutabil, că orice contract social trebuie să fie respectat. Raporturile între puterea de stat și indivizii care se află sub jurisdicția sa sunt considerate ca fiind fondate pe un contract social, pe care nici una din părți nu l-ar putea modifica, fără consimțământul celeilalte părți.

Cel care a avut un rol determinant în evoluția acestei școli de gândire a fost filosoful german Johannes Althusius (în jurul anului 1600), însă nu se va putea vorbi niciodată de o adevărată și completă istorie a drepturilor omului fără a se sublinia contribuția majoră adusă de Jean Jacques Rousseau, care în lucrarea "Contractul social" apărută în 1762 susținea "că omul este născut liber, dar pretutindeni este în lanțuri". Pentru apărarea persoanei și a omului el preconiza contractul social prin care omul pierde libertatea sa naturală și dreptul nelimitat de a-și însuși tot ceea ce îl tentează, câștigând în schimb libertatea civilă și proprietatea a ceea ce posedă".

Un moment deosebit de important îl constituie apariția lucrărilor lui Thomas Hobbes "Apărarea puterii și regelui", "Despre cetățeni", "Dumnezeu nemuritor", care afirmă că, în esență, oamenii sunt egali în ceea ce privește facultățile fizice și spirituale și această egalitate trebuie să fie recunoscută, el preferând astfel cele două principale teorii ale dreptului omului din epocă și anume; teoria dreptului natural și cea a contractului social. Un alt adept de seamă al teoriei dreptului natural și contractului social a fost John Locke care în lucrările sale "Primul tratat despre Guvern" și "Al doilea tratat despre Guvern" își exprimă poziția față de drepturile naturale ale omului, făcând referire la viața socială, încercând să dea o explicație raportului cetățean-societate. Adept al dreptului natural, Montesquieu are meritul de a fi contribuit direct la pregătirea ideologică a Revoluției franceze din 1789. El este primul filosof care a afirmat, în lucrarea "Despre spiritul legilor", că lumea este supusă unor legi obiective, în înțelesul cel mai larg - așa cum susține el - ele sunt raporturile necesare care derivă din, natura lucrurilor, și în acest sens, tot ceea ce există are legile sale¹².

În gândirea sa despre om, el definește libertatea unui individ ca fiind "un drept de a face tot ceea ce îngăduie legile", iar, mai departe argumentează că, dacă un cetățean ar face ce legile îi interzic "el nu ar avea libertatea pentru că și ceilalți ar putea să facă la fel". Această filozofie are un caracter realmente progresist, deoarece, referindu-se la componente esențiale ale societății moderne, afirmă: "după cum oamenii au renunțat la independența lor naturală pentru a trăi sub ascultarea legilor politice, ei au renunțat și la comunitatea naturală a bunurilor pentru a

---

¹² Ioan BIRIȘ, Valorile dreptului și logica internațională, Editura SERVO-SAT, Arad, 1996, p. 91.

trăi sub ascultarea legilor civile ", susținând în concluzie că primele legi reprezintă libertatea, iar cele din urmă proprietatea. Dacă am face o sinteză a ideilor referitoare la drepturile individului din epoca Renașterii, precum și din secolul al XVIII-lea, am putea spune că, potrivit acestora ființei umane i-ar reveni două categorii de drepturi, prima derivând din dreptul natural, cealaltă din contractul social încheiat, corespunzător celor două ipostaze în care se află: de om și cetățean. Teoria dreptului natural enunță cum trebuie organizate relațiile umane, așa încât această organizare să decurcă în mod rațional din natura omului (conciliază dreptul sau natural cu respectul, cu libertatea individuală etc., cu necesitatea - naturală și cea - a vieții sociale).

ETAPA MODERNĂ A DREPTUMLOR OMULUI

Doar după al doilea război mondial a fost posibil să se acorde o nouă dimensiune reglementărilor de protejare ale drepturilor omului. Grozăviile acestui război n-au lasat, probabil, nici o ființă umană indiferentă. Atunci, comunitatea internațională a declarat că doar justiția și-ar putea spune cuvântul în privința actelor săvârșite în timpul acestui război inuman. Tribunalul de la Nurnberg a fost o prima etapă crucială, care a emis un verdict fără echivoc atrocităților. El a plasat drepturile omului la un nivel mai înalt și a stabilit un precedent ireversibil anulând toate scuzele superficiale cu privire la un comportament abominabil. Vorbind despre drepturile omului, considerăm că principalul tratat care nu are un conținut specific, dar care a generat o multitudine de măsuri pe plan internațional în această materie, îl constituie Carta O.N.U. care ocupă în dreptul internațional un loc deosebit și fără de care, practic, nu se poate concepe istoria și evoluția dreptului internațional. Carta prevede menținerea păcii și securității internaționale, dezvoltarea relațiilor de prietenie între națiuni și realizarea cooperării internaționale în soluționarea problemelor internaționale cu caracter economic, social, cultural sau umanitar, în promovarea și încurajarea respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără deosebire de rasă, sex, limbă, sau religie¹³. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de către Adunarea Generală a O.N.U. la 10 decembrie 1948 reprezintă un text de compromis între ideile liberale și teoriile socialiste și care merge mai departe decât documentele existente anterior la acest capitol. Acest document dezvoltă cu adevărat dimensiunea universală a drepturilor omului, dimensiune susținută și propagată de juristul francez Rene CASSIN, care a exclus alte calificări

---

¹³Munteanu Roxana, Drept european . Evoluție. Instituții. Ordine juridică, Ed. Oscar Print, Bucuresti, 1996, p. 44.

posibile, inclusiv cea de "internatională". Lista drepturilor și libertăților cuprinse în Declarație reprezintă un standard comun pentru toate popoarele.

De la adoptarea Declarației Universale, 1948, în cadrul ONU au fost adoptate un șir întreg de documente internaționale referitoare la drepturile omului, care se referă la genocid, discriminare rasială, apartheid, refugiați, apatrizi, drepturile femeii, sclavie, căsătorie, copii, tineri, străini, tortură și tratament degradant. În 1966 au fost adoptate două pakte asupra drepturilor omului: Pactul internațional al drepturilor economice, sociale și culturale, și Pactul Internațional al drepturilor civile și politice. Conform articolului 62 al Cartei O.N.U., Consiliul economic și social (ECOSOC) poate să facă recomandări în scopul promovării respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, precum poate să înființeze și comisii în domeniile economic și social pentru protecția drepturilor omului (art.68). Un organism important asupra protejării drepturilor omului, cu un mandat specific, este Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, înființat la 1 ianuarie 1951, pentru a ajuta milioanele de refugiați și persoane deplasate din Europa. În prezent ICNUR se îngrijește de soarta a circa 14 milioane refugiați răspândiți în întreaga lume. Pentru respectarea în ansamblu a drepturilor, în ultimul timp s-a început o campanie de subscriere la un alt instrument al Consiliului Europei - Carta socială europeană, care are ca obiect drepturile economice și sociale. Având în vedere influența tot mai mare a Uniunii Europene asupra sorții Continentului European, în ultimul Tratat de la Amsterdam s-au introdus noi prevederi referitoare la: a) drepturile fundamentale; b) drepturile consumatorilor și protecția cetățenilor c) dreptul la informare¹⁴.

Odată cu intensificarea proceselor de democratizare în țările Europei de Est și Centrale, multe evenimente au fost studiate sub un alt unghi, făcându-se o alta analiză, mai minuțioasă, lansându-se o adevărată campanie mondială de informare asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Prin voința proprie sau determinate de situații conjuncturale, guvernele devin tot mai mult preocupate de dezvoltarea unei culturi a drepturilor omului în sistemul educațional oficial. În etapa contemporană de promovare și propagare a drepturilor fundamentale, un rol aparte îl au căile de comunicare în masă. În scopul minimalizării lezării drepturilor omului, în cadrul mai multor organizații internaționale guvernamentale și ne-guvernamentale se depun eforturi considerabile prin elaborarea instrumentelor cât mai eficiente în scopul respectării drepturilor și libertăților fundamentale, se efectuează monitorizarea privind

---

¹⁴ Vasile Macoviciuc, Filosofie, SNSPA, București, 2000, p 76.

respectarea acestor drepturi de către state. Sunt create un șir de mișcări voluntare și, ceea ce este destul de important, sunt create mecanisme interstatale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandru VĂLLIMĂRESCU, Tratat de enciclopedia dreptului, Editura LUMINA LEX, București, 1999
2. Constantin STROE, Reflecții filosofice asupra dreptului, Editura LUMINA LEX, București, 1998.
3. Elena-Mihaela FODOR, Norma juridică parte integrantă a normelor sociale, Ed. ARGONAUT, ClujNapoca, 2003
4. Eugeniu SPERANȚIA, Filosofia dreptului, “Cartea Românească din Cluj”, Sibiu, 1944.
5. Gheorghe C Mihai, Radu I Motica, Fundamentele dreptului, teoria și filosofia dreptului, Editura ALL, 1997
6. Giorgio del VECCHIO, Lecții de filosofie juridică, Editura EUROPA NOVA, 1993
7. Hugo Grotius, Despre dreptul războiului și al păcii, Editura științifică și enciclopedică, 1964
8. Ioan BIRIȘ, Valorile dreptului și logica internațională, Editura SERVO-SAT, Arad, 1996
9. Mircea Djuvara, Paul Alexandru Georgescu, Filosofia dreptului în contextul actualității, Ed. Universității „Titu Maiorescu”, Bucuresti, 2001
10. Munteanu Roxana, Drept european . Evoluție. Instituții. Ordine juridică, Ed. Oscar Print, Bucuresti, 1996
11. Vasile Macoviciuc, Filosofie, SNSPA, București, 2000